

від трьох до восьми років. Якщо порівняти із санкцією ч. 2 ст. 119 КК України (необережне вбивство двох або більше осіб), яка передбачає можливість призначення позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років, то можна із впевненістю сказати, що санкція ч. 2 ст. 270 КК України є менш суворішою, ніж санкція ч. 2 ст. 119 КК України. Хоча, на нашу думку, повинно бути навпаки, оскільки, якщо при вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 119 КК України завдається шкода одному об'єкту (життя особи), то при вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 270 КК України завдається шкода двом об'єктам (відносинам, що забезпечують виконання встановлених законодавством вимог пожежної безпеки та життя людини). Звичайно, що в такому разі злочин, передбачений ч. 2 ст. 270 КК України, буде більш суспільно небезпечним, а тому і санкція повинна бути суворішою.

Наведені приклади непослідовності законодавця при конструюванні кримінально-правових санкцій не являються вичерпними.

Таким чином, ефективними способами усунення внутрішніх невідповідностей системи санкцій являється послідовність та системність конструювання кримінально-правових санкцій, зокрема злочинів із подвійною формою вини, що виражається в дотриманні єдиного підходу до визначення самим же законодавцем цінності об'єкта, що охороняється кримінальним законом. Це зокрема полягає у обов'язковому врахуванні при конструюванні кримінально-правових санкцій статей 119 та 128 КК України, оскільки злочини із подвійною формою вини достатньо часто характеризуються настанням середньої тяжкості та тяжких тілесних ушкоджень або смерті потерпілого, а також забезпечення узгодженості кримінально-правових санкцій як рамках окремого розділу, так і в цілому Особливої частини Кримінального кодексу України.

КЕДИК В. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права

ЧИННІСТЬ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗГІДНО З МІСЦЕМ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Кримінальний кодекс України як і будь-який нормативний акт, має чіткі межі свого застосування, що визначаються за допомогою принципів чинності. В кримінально-правовій системі принцип чинності кримінального закону України тісно пов'язаний зі сферою міжнародних правових відносин.

Кожна держава вправі і зобов'язана завжди й усякого карати за вчинене ним злочиння безвідносно до місця вчинення й підданства злочинця, оскільки кожен злочин є посяганням на загальний правовий порядок, який охоплює всі держави (Мартенс Ф. Ф. Современное международное право цивилизованных народов [Текст] : 2-х т. / Ф. Ф. Мартенс. — М.: «Зерцало», 2008. — Том 2 / под. ред. с біогр. Очерком доктора юрид. наук, проф. В. А. Томсинова. — С.). Даний принцип являється універсальним.

Універсальний принцип чинності Кримінального кодексу закріплений у ст. 8, де зазначено: «іноземці або особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили злочини за її межами, підлягають в Україні відповідальності за цим кодексом у випадках, передбачених міжнародними договорами». Тому перш за все питання постає не в тому, яка держава має право карати і якого злочинця, а в тому, щоб жоден злочин не залишився непокараним.

Так М. С. Таганцев в своїх працях вказував, що кожна держава за справедливістю й природою уповноважена встановлювати покарання за всі злочинні діяння, навіть учинені за межами (Таганцев Н. С. Русское уголовное право [Текст] : лекции : в 2 т. / Н. С. Таганцев. — Т. 1. Часть общая. — М. : Наука, 1994. — С. 132). Також російський криміналіст М. Д. Сергієвський писав, що судова влада кожної держави поширюється на всі злочинні діяння, де, ким і проти кого вони не були вчинені. З вищевикладеного слідує, якщо громадянин Німеччини, який, вчинивши на батьківщині вбивство співвітчизника, переселився після цього до Росії, повинен відповідати по російським законом, оскільки держава не може терпіти, щоб злочинець, який перебуває на її території, залишився безкарним (Сергеевский Н. Д. Русское уголовное право. Часть общая [Текст] : посobie кь лекциямь / Н. Д. Сергеевский. — 3-е изд. — СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1896. — С. 345–346).

На думку В. І. Борисова, спільність інтересів кількох держав у боротьбі зі злочинами, вчинення яких на території однієї держави здатне заподіяти шкоду й інтересам інших держав, у тому числі й Україні (Кримінальне право України: Загальна частина: Підруч. / Ю. В. Баулін, В. В. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін.; За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 3-е вид., переробл. і доп. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — С. 70).

Беручи до уваги вищезазначене необхідно зауважити, що у міжнародно-правовій доктрині принцип універсальної юрисдикції пов'язується із наданням міжнародними договорами (конвенціями) повноважень, державам-учасникам виконувати юрисдикційні дії щодо особи, яка вчинила злочин міжнародного характеру, незалежно від фактичного місця й інших обставин його скоєння.

М. І. Хавронюк зазначає: «згідно з універсальним принципом..., встановленим у ст. 8, вказані особи, які вчинили злочини, передбачені КК України, за її межами підлягають в Україні відповідальності за КК

України лише у випадках, коли це прямо передбачено міжнародними договорами, розуміється те, що: а) вчинені злочини належать до міжнародних злочинів або злочинів міжнародного характеру; б) відповідно до міжнародних договорів України іноземець, або особа без громадянства, яка не проживає постійно в Україні, корті вчинили сказані злочини, не користуються імунітетом від кримінальної відповідальності і можуть бути видані Україні...» (Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 4-е вид., переробл. та доп. / За ред.. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — К.: Юридична думка, 2007. — С. 38).

Тобто особливістю універсального принципу є те, що у відповідності з ним визначається злочинність і караність найбільш небезпечних міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру за національним законодавством держави місця притягнення особи до відповідальності незалежно від його належності та території, де було скоєно злочин інше не передбачено міжнародно-правовими документами. Якщо злочин не зачіпає інтересів України та її громадян, не посягає на об'єкти, про спільну охорону яких Україна домовилася з іншими суб'єктами міжнародних відносин, і він вчинений за межами її кримінально-правової юрисдикції, держава не реалізуватиме щодо особи, яка його скоїла, положення власного кримінального законодавства. Це виходить за межі завдань вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність, визначених у ч. 1 ст. 1 КК України. Водночас, не виключаються участь України у міжнародно-правовому співробітництві щодо забезпечення кримінальної відповідальності за такий злочин.

Певною мірою на ефективність реалізації законодавства України про кримінальну відповідальність відповідно до універсального принципу несприятливого впливає обраний законодавцем спосіб його нормативного закріплення у ст. 8 КК України, в якому зазначено загальне відсилання до міжнародного права (Житній О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз) : монографія / О. О. Житній; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Х.: Одісей, 2013. — С. 191).

Однією із причин помилок у діяльності вітчизняних правозастосовних органів України під час практичної реалізації міжнародно-правових зобов'язань України може являтися абстрактність такого відсилання, що сприяє різноманітності доктринальних тлумачень ст. 8 КК України.